

УДК 619:616-0.76:616-085.616.1/4:636.5

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЖИВНОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ КОРМІВ ДЛЯ РІЗНИХ ВИДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ

В. М. Плис, кандидат ветеринарних наук;

Г. Н. Мартиненко, А. С. Чухлебова

Інститут сільського господарства степової зони НААН України

Узагальнено результати моніторингу поживності та безпечності кормів для сільськогосподарської птиці за 2011–2013 рр. Визначено максимально допустимі рівні показників безпечності кормів та вплив їх на якість продукції.

Ключові слова: *птиця, птахогосподарства, комбікорми, безпечність, якість, ветеринарно-санітарна оцінка кормів.*

Птахівництво – одна з найбільш ефективних галузей тваринництва, яка відіграє важливу роль у вирішенні проблеми задоволення зростаючих потреб населення у продуктах харчування. Птиця порівняно з продуктивними тваринами відрізняється більшою енергією росту та інтенсивним обміном речовин. Це зумовлює високу чутливість її до годівлі [3]. Корми мають бути збалансовані за білковим, мінеральним та вітамінним складом. Споживання кормів, незбалансованих за поживними речовинами, зумовлює порушення у птиці обміну речовин. Корм з високим вмістом продуктів окислення ліпідів суттєво впливає на біохімічні показники, призводить до руйнування клітинних мембран та викликає інтоксикацію [1, 4].

Починаючи з 2011 р., лабораторія ветеринарної медицини Інституту сільського господарства степової зони в тісній співпраці з фахівцями Головного управління ветеринарної медицини в Дніпропетровській області, проводить моніторинг якості кормів та вивчає їх вплив на реалізацію генетичного потенціалу птиці.

Згодовування птиці безпечних, якісних та повнораціонних комбікормів забезпечує генетично зумовлену продуктивність при високій конверсії кормів [2, 3].

Доки будуть домінувати ціни над якістю, споживач кормових засобів повинен дотримуватись суворого контролю продукції, яка закупається. Саме тому проблема контролю якості кормів є актуальною і може бути вирішена тільки в одному аспекті – системному моніторингу [2].

Мета роботи – провести моніторинг безпечності та якості кормів для сільськогосподарської птиці в Дніпропетровському регіоні.

Моніторинг проводився в птахогосподарствах Дніпропетровської області. Дослідженню підлягали корми (стартові, ростові, для розвитку, для батьківських стад), виготовлені з

сировини на комбікормових заводах та корми, виготовлені в кормоцехах господарств із власної сировини. Дослідження проводили на вміст протеїну по К'ельдалю, кальцію трилонометрично, фосфору фотометрично; кислотність, кислотне та перекисне числа визначали титрометрично.

При дослідженні середніх зразків кормів для годівлі качок і гусей виявлено наступні коливання безпечності, якості та поживності кормів (табл. 1).

1. Середні показники безпечності кормів

Показник	Коливання фактичних показників, n = 100	M ± m	Нормативна документація
Загальна кислотність, °Н	7,2–15,3	11,25 ± 2,62	не вище 6,0
Перекисне число, % І	0,09–0,16	0,125 ± 0,04	до 0,1
Кислотне число, мгКОН	26,5–39,6	33,05 ± 5,81	не вище 30

Результати даних таблиці 1 свідчать про те, що кислотність кормів перевищувала норму в 1,9 раза, мало місце збільшення показників кислотного числа на 10 %, а перекисного – на 16 %. При дослідженні середніх зразків кормів з них 25 % виявилися токсичними (токсичні гриби), 27 % – прогірклими і 48 % – з наявністю бактеріальної мікрофлори.

Ці зміни носили сезонний характер, пов'язаний з порушенням режимів температури та вологості, що сприяло росту токсичних грибів та патогенної мікрофлори.

При дослідженні повнораціонних комбікормів для яєчних промислових курей-несучок у віці від 23 тижнів і старші встановлено коливання показників поживності (табл. 2).

2. Моніторинг якісних показників комбікормів для яєчних промислових курей-несучок

Показник	Фактично отримані результати	Норма вмісту поживних речовин згідно з ДСТУ 4120-2002
Сирий протеїн, %	15,0–17,8	15–17
Загальний кальцій, %	4,0	3,5
Неорганічний фосфор, %	0,53	0,65

Дані таблиці 2 свідчать про те, що рівень сирого протеїну коливався переважно в межах нормативних показників. Вміст загального кальцію в комбікормах був підвищений на 14,2 %. Забезпеченість загальним кальцієм контролювали також і за непрямим показником, а саме за товщиною шкаралупи яєць. У курей кросу «Хайсекс білий» товщина шкаралупи коливалася в межах 0,33–0,38 мм. Рівень неорганічного фосфору був нижче на 18,5 % порівняно з нормативними даними згідно з ДСТУ 4120-2002 (табл. 3).

3. Моніторинг якісних показників комбікормів для курчат-бройлерів

Показник	Вік курчат-бройлерів, тижнів	Фактично отримані результати	Норма вмісту поживних речовин згідно з ДСТУ 4120-2002
Сирий протеїн, %	1–3	20,78	23
	4–5	18,65	21
	6 і старші	15,5	19
Загальний кальцій, %	1–3	1,38	1,0
	4–5	2,12	0,9
	6 і старші	1,37	
Неорганічний фосфор, %	1–3	0,66	0,8
	4–5	0,70	0,7
	6 і старші	0,54	

Отже, було виявлено, що рівень сирого протеїну в повнораціонних комбікормах був нижче нормативних показників на 9,7 % для птиці віком 1–3 тижні, на 11,2 % для курчат-бройлерів віком 4–5 тижнів та на 18,5 % для курчат-бройлерів віком від 6 тижнів і старші.

4. Результати моніторингу безпечності та поживності комбікормів для годівлі птиці різного виду і складових компонентів

Показники		Сирий протеїн, %		Загальний кальцій, %		Неорганічний фосфор, %		Кислотне число, мг КОН		Перекисне число, % йоду		Загальна кислотність, °Н		Вітамін А, ІО	
		н*	ф**	н	ф	н	ф	н	ф	н	ф	н	ф	н	ф
Комбікорми для годівлі:	курей-несучок	15–17	14,5	3–3,5	6,8	0,7–0,8	0,72	50	29,8	0,3	0,19	7	6,8	7	6,2
	гусей	16	15	2,2	4,0	0,8	0,46	50	48	0,3	0,28	7	4,8	10	5,9
	качок	14–18	14,2	1,2–1,6	1,5	0,7–0,8	0,39	30	45,15	0,3	0,21	5	5,0	10	5,2
	курчат-бройлерів	19–23	18,85	0,9–1,0	1,29	0,7–0,8	0,62	30	31,6	0,3	0,18	5	6,2	10	7,0
Складові компоненти:	борошно м'ясо-кісткове	34–50	40,04	7–10	11,39	3,8–5,3	2,66	50	59,2	0,3	0,32	-	-	-	-
	шрот соняшниковий	40	26,37	0,40	0,36	0,9	0,87	50	6,8	0,3	0,3	-	10	-	-
	борошно рибне	50–60	54,02	8	6,84	6,4	3,8	30	31,2	0,3	0,29	-	-	-	-
	шрот соєвий	35–50	34,5	0,38	0,31	0,8	0,82	50	6,8	0,3	0,3	-	10	-	-

* н – норма;

** ф – фактично отриманий результат.

Рівень загального кальцію для курчат-бройлерів кросу «РОСС-308» був вище нормативних показників згідно з ДСТУ 4120-2002 у 1,4; 2,4 та 1,5 раза для аналогічних вікових груп, в той же час рівень неорганічного фосфору в комбікормах для курчат-бройлерів виявився нижчим на 17,5 та 22,8 %.

Результати моніторингу 2011–2013 рр. щодо безпечності та поживності кормів для годівлі птиці різного виду та складових компонентів наведені у таблиці 4.

Як видно з таблиці 4 корми були дефіцитні по вітаміну А для качок на 48 %, гусей – 41 % та курчат-бройлерів – 30 %. Вміст неорганічного фосфору був нижчим від норми – для гусей і качок відповідно 42,5 та 48,0 %. Загальний кальцій у 1,5–2 рази був вище норми для курей-несучок та гусей. Поживна цінність кормів (сирий протеїн) та продукти окислення жирів кормів були у межах рекомендованих норм.

При дослідженні кормової сировини показники коливались в межах сертифікатів якості. Моніторинг виявив зниження рівня сирого протеїну в соняшниковому шроті – на 34 %.

Висновки

1. Моніторинг якісних показників комбікормів для сільськогосподарської водоплавної птиці, проведений в птахогосподарствах Дніпропетровської області упродовж 2011–2013 рр., свідчить про те, що кормова база включає переважно низькокалорійні зернові раціони з високим вмістом не крохмальних полісахаридів, макухи та шротів.

2. Моніторинг кормів свідчить про зниження вмісту вітаміну А в комбікормах для усіх видів сільськогосподарської птиці – до 50 % від норми та порушення співвідношення загального кальцію та неорганічного фосфору.

3. В умовах обмеженості кормових ресурсів по кількості та якості продовження моніторингових досліджень є необхідністю, оскільки з фізіологічної точки зору саме кормові фактори мають вирішальний вплив на реалізацію генетичного потенціалу птиці.

Бібліографічний список

- 1 *Братерский Ф. Д.* Оценка качества сырья и комбикормов / *Ф. Д. Братерский, А. Д. Пелевин.* – М.: Колос, 1983. – С. 35 – 93.
- 2 *Вайсбурд А. А.* Из опыта работы лаборатории анализа кормов центра современной диагностики по контролю за качеством кормовых средств / *А. А. Вайсбурд, В. В. Корниенко* // Сучасна ветеринарна медицина. – 2007. – № 1. – С. 34–38.
- 3 *Єгоров Б. В.* Пути повышения качества и продуктивного действия комбикормов / *Б. В. Єгоров* // Птахівництво: міжвід. темат. наук. зб. – Х., 2011. – Вип. 67. – С. 170 – 176.
- 4 *Лемешева М. М.* Качество кормов и контроль полноценности кормления птицы / *Лемешева М. М.* – Сумы: Слобожанщина, 2003. – 66 с.